

Bogusław Kaczmarek

Uniwersytet Łódzki

BEZPOŚREDNIE INWESTYCJE ZAGRANICZNE W REGIONIE ŁÓDZKIM W OSTATNICH LATACH – PRÓBA OCENY TENDENCJI I KIERUNKÓW INWESTOWANIA

Streszczenie: Opracowanie jest próbą określenia generalnych tendencji i kierunków inwestowania inwestorów na terenie Łodzi i województwa w ostatnich kilku latach. Analizowane są trzy podstawowe sposoby lokalizowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terenie Łodzi za pośrednictwem Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, Urzędu Miasta Łodzi i Urzędu Marszałkowskiego.

Słowa kluczowe: inwestycje zagraniczne, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, inwestorzy.

1. Wstęp

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne stanowią jeden z niezwykle dynamicznie rozwijających się sposobów przepływu kapitałów, czynników produkcji oraz umiejętności: technicznych, marketingowych i menedżerskich w gospodarce zarówno na poziomie światowym, międzynarodowym, jak i regionalnym.

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne odgrywają coraz większą rolę w rozwoju wielu regionów, przyczyniając się do spadku bezrobocia, zwiększania konkurencyjności wielu sektorów gospodarki, a także poprzez konkurowanie lub współpracę wpływają na rozwój krajowych podmiotów gospodarczych. Dużą rolę bezpośrednich inwestycji zagranicznych odnotowuje się również w regionie łódzkim, który przez długi czas postrzegany był jako nieco zapóźniony gospodarczo, z wyraźną nomenklaturą przemysłu lekkiego, o niskich średnich płacach i relatywnie wysokim bezrobociu¹.

Teraz ten obraz należy już do przeszłości, w czym jest częściowa zasługa bezpośrednich inwestycji zagranicznych. O atrakcyjności regionu łódzkiego do lokowania w nim bezpośrednich inwestycji zagranicznych świadczą następujące czynniki:

¹ J. Poznański, *BIZ w regionie łódzkim – wyniki badań empirycznych*, [w:] *Wybrane zagadnienia funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw*, red. B. Kaczmarek, TNOiK, Łódź 2010.

- centralne położenie województwa łódzkiego,
- trzymilionowy rynek konsumentów,
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna,
- wieloletnie tradycje przemysłowe miast województwa,
- obecność wielu ośrodków naukowo-badawczych,
- przychylny klimat władz administracyjnych dla bezpośrednich inwestycji zagranicznych (chodzi o ulgi i przywileje podatkowe w pierwszych dwu latach działalności).

Oprócz wymienionych atutów ważna jest także duża dostępność zasobów ludzkich w kluczowych branżach, takich jak produkcja, usługi oraz sektor nowoczesnych technologii, a także – co może być najważniejsze – doskonale rozbudowany system edukacyjny, w ramach którego na uczelniach wyższych w Łodzi i województwie (21 publicznych i niepublicznych) kształci się ponad 120 tysięcy studentów².

2. Gospodarka Łodzi po 20 latach transformacji

W 2007 roku na ponad 219 tysięcy osób pracujących w sektorze gospodarki na terenie województwa łódzkiego 70,3%³ zatrudnionych było w usługach, a 23,6% w przetwórstwie przemysłowym. Jednak mimo niewątpliwych sukcesów w przekształcaniu gospodarki Łódź pod względem liczby pracowników zatrudnionych np. w sektorze usług wciąż zajmuje ostatnie miejsce wśród największych miast Polski, za Warszawą (81%), Wrocławiem (75%), Krakowem (73%), Poznaniem (72%), Gdańskiem (65%), Katowicami (60%) i Bydgoszczą (55%).

Pod koniec 2007 roku działało w Łodzi ogółem ponad 94,2 tysiąca podmiotów gospodarczych. Dominowały małe przedsiębiorstwa, w których zatrudnionych było do dziewięciu osób (94,8% ogółu firm), przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 50 pracowników stanowiły tylko 0,82% ogółu jednostek. Wśród firm zarejestrowanych w mieście zdecydowaną większość stanowiły podmioty prywatne (97,4%).

Dominującym rodzajem działalności gospodarczej był handel i naprawy (32%). Istotnymi obszarami aktywności gospodarczej łódzkich przedsiębiorstw pozostały ponadto działalność finansowa i ubezpieczeniowa (18%) oraz zaopatrywanie w energię, gaz i wodę (14%). Zwraca uwagę niski dotychczas udział przedsiębiorstw z najbardziej nowoczesnych sektorów gospodarki – w roku 2007 przedsiębiorstwa działające w sektorze informacji i komunikacji stanowiły 4%, natomiast podmioty specjalizujące się w dziedzinie nauki i techniki – tylko 2% ogółu podmiotów gospodarczych.

Wśród zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw prawie 90% osób pracowało w sektorze prywatnym. Największy odsetek stanowili pracownicy sektora przemysłowego (46,5%) oraz handlu i napraw (22,4%). Jednak należy podkreślić, że pod

² Rocznik statystyczny woj. łódzkiego, Urząd Statystyczny, Łódź 2010.

³ Statystyka Łodzi 2008 r. – dane i materiały Urzędu Miasta w Łodzi, s. 17.

względem udziału pracujących w sektorze prywatnym w całkowitej liczbie pracujących Łódź pozostaje w tyle za innymi dużymi miastami Polski – 60% pracujących w sektorze prywatnym w Łodzi w roku 2007, przy 65,5% w Poznaniu, 63,6% w Warszawie, 63,3% we Wrocławiu oraz 63% w Krakowie⁴.

Od 2004 roku Łódź notowała systematyczny wzrost wartości produkcji sprzedanej przemysłu. W roku 2007 przychody ze sprzedaży wyrobów i usług przemysłu wyniosły 10 717 mln złotych, co oznacza, że były większe o 13,9% w stosunku do 2006 roku. Przychody te stanowiły 65,9% łącznych przychodów sektora łódzkich przedsiębiorstw. Obserwowane ożywienie gospodarcze miało szeroki zasięg i obejmowało całe województwo łódzkie, przy czym przychody przedsiębiorstw zlokalizowanych w Łodzi stanowiły w 2007 roku ponad 1/4 przychodów firm przemysłowych z całego regionu. Na wzrost produkcji sprzedanej przemysłu lokalnych firm miał wpływ nie tylko wysoki popyt konsumpcyjny, ale również popyt inwestycyjny.

3. Tradycje inwestycji zagranicznych w Łodzi

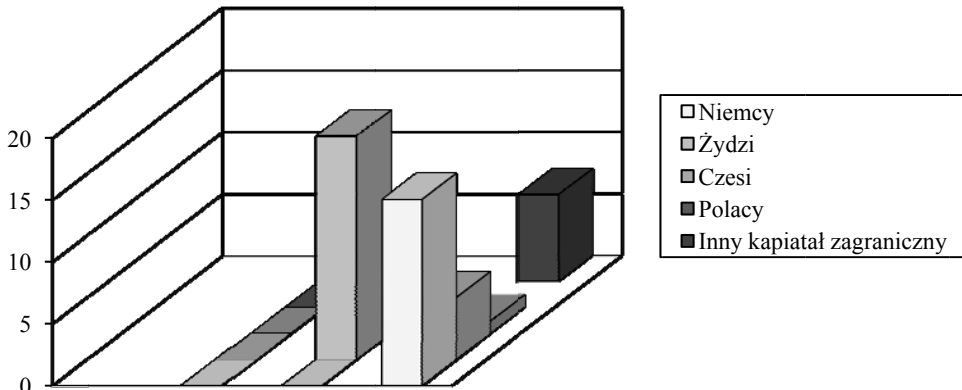
Łódź ma duże tradycje inwestycji zagranicznych sięgające XIX wieku przerwane w okresie socjalistycznym, a wznowione w okresie transformacji ustrojowej. Warto przypomnieć, że inwestycje zagraniczne nie są *novum* w gospodarce Łodzi, wręcz przeciwnie – to głównie kapitał zagraniczny lokował w przemysł włókienniczy, z którego przez lata słynęło miasto.

W pierwszej połowie XIX wieku – podobnie jak obecnie – inwestorzy otrzymywali liczne ulgi w płaceniu czynszów, bezpłatne place pod zabudowę. Przyciągnęły one liczne inwestycje dokonywane głównie przez imigrantów pochodzenia niemieckiego z Prus, Saksonii, ze Śląska. W tym czasie zakłady włókiennicze należały w większości do właścicieli niemieckich, w drugiej kolejności do właścicieli żydowskich, belgijskich i rosyjskich. Natomiast wśród największych łódzkich kupców struktura narodowościowa była odwrotna: dominowali kupcy żydowscy przed niemieckimi. Jak podaje Pytlas⁵, „w 1865 roku wśród 388 właścicieli zakładów przemysłowych, manufaktur scentralizowanych i warsztatów rzemieślniczych zatrudniających powyżej pięciu osób było: 63,37% Niemców, 21,6% Żydów, 5,93% Czechów, 5,67% Polaków, 3,61% Austriaków”. W 1897 roku pojawił się w Łodzi kapitał francuski, który również inwestował w przemysł włókienniczy, np. firmy Allart, Rousseau i S-ka. Na początku XX wieku Łódzką Fabrykę Nici przejął kapitał angielski – koncern J&P Coast Limited z Glasgow⁶. Jednocześnie z rozwojem zakładów przemysłowych zakładano banki i towarzystwa kredytowe, w których dominował kapitał niemiecki i żydowski. Struktura pochodzenia kapitału zagranicznego w Łodzi była przez wiele lat podobna, ulegała niewielkim zmianom pod względem udziału po-

⁴ Tamże, s. 19.

⁵ S. Pytlas, *Łódzka burżuazja przemysłowa*, Łódź 2005, s. 43.

⁶ Tamże.

Rys. 1. Procentowy udział inwestorów w Łodzi według narodowości

Źródło: opracowanie własne.

szczególnych narodowości. Na początku XX wieku, w 1928 roku, spośród 32 największych fabryk włókienniczych zatrudniających powyżej 500 robotników aż 20, tj. 62,5%, było własnością Niemców, sześć – właścicieli żydowskich (18%). Tuż przed II wojną światową, w 1936 roku, nadal największe przedsiębiorstwa były w rękach Niemców (15), Żydów (5), Czechów (1) i innego kapitału zagranicznego (7).

Okres po II wojnie światowej, a właściwie do 1990 roku, to prawie całkowity zastój w lokowaniu bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terenie Łodzi.

4. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Łodzi – stan obecny

W Łodzi wzrost inwestycji zagranicznych stał się widoczny po 1990 roku. Cztery lata później wartość kapitału zainwestowanego przekroczyła 500 mln euro, a w ciągu następnych 10 lat powiększyła się ona sześciokrotnie.

Rozkład inwestycji zagranicznych w latach 1990–1995 wskazuje na niewielki wzrost ich wartości. Mogło to być spowodowane słabą promocją miasta i działalnością ówczesnych władz w latach 90. ubiegłego wieku, które upatrywały rozwój łódzkiej gospodarki w dalszym rozwoju przemysłu odzieżowego (projekt Łódź „Bawełna” i Łódź „Wełna”).

Dopiero opracowana przez McKinsley Company w 1994 roku⁷ „Strategia rozwoju dla Łodzi” zakładała rozwój inwestycji w trzech branżach:

- *Business Process Offshoring* (BPO),
- artykułów gospodarstwa domowego,
- logistyki (centra logistyczne).

Pozwoliła ona na otwarcie się miasta na inwestorów zagranicznych.

⁷ *Strategia dla Łodzi*, materiały wewnętrzne Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi, s. 15.

W latach 1990–2009 bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Łodzi i w województwie w ok. 80% pochodziły z Europy, a w 20% – z innych kontynentów: z Azji (Chiny, Indie, Korea Południowa, Pakistan) i z Australii⁸.

Kierunki napływu kapitału zagranicznego do Łodzi są dzisiaj podobne do tych wymienionych wcześniej. Obecnie wiele firm funkcjonujących w mieście to podmioty gospodarcze z udziałem kapitału zagranicznego. Stanowią one niemal 22% ogółu spółek handlowych i niemal 3% wszystkich podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. W okresie 2000–2010 nastąpił 16-krotny⁹ wzrost liczby firm o charakterze bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ale trzeba pamiętać o tym, że punkt startu był ulokowany bardzo nisko¹⁰.

Od przynajmniej 10 lat lokowanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Łodzi odbywa się poprzez:

- Łódzką Specjalną Strefę Ekonomiczną,
- Urząd Marszałkowski,
- Urząd Miasta Łodzi.

Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna została utworzona w 1997 roku w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, na okres 20 lat (do 2017 roku). W jej skład wchodzi 28 podstref. Od 1997 roku, czyli od początku istnienia, zezwolenia na otwarcie działalności w strefie dostało 131 firm, które zadeklarowały zatrudnienie nowych pracowników. Są wśród nich tacy giganci, jak: Dell, Indesit, Bosch, Gillette, Procter and Gamble, ABB i wiele innych firm.

Przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych w strefie w ostatnich trzech latach przedstawia poniższe zestawienie¹¹.

Podane przykłady bezpośrednich inwestycji zagranicznych na terenie Łodzi i województwa łódzkiego wskazują na pewną koncepcję prowadzenia, polityki inwestycyjnej. Sprowadza się ona do trzech zagadnień:

- złagodzenia społecznych i ekonomicznych skutków restrukturyzacji przemysłu lekkiego poprzez tworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwoju dziedzin produkcji i usług będących nośnikami postępu technicznego (nowoczesne techniki i technologie),
- zaktywizowania gospodarki regionu oraz większego zróżnicowania struktury gałęziowo-branżowej.

Urząd Miasta Łodzi wyspecjalizował się w sprowadzaniu do Łodzi inwestorów zagranicznych z branży sieci handlowych.

Według DTZ Research (2010) w Łodzi całkowita podaż nowoczesnej powierzchni handlowej na koniec 2009 roku wynosiła 460 tys. m², co lokowało ją na siódmym miejscu wśród dużych miast i aglomeracji w Polsce. Największe powierzchnie

⁸ Tamże, s. 21.

⁹ Baza wyjściowa to rok 2000.

¹⁰ Rocznik statystyczny Łodzi, Łódź 2010, s. 7.

¹¹ H. Biernat, *Istota i znaczenie Specjalnych Stref Ekonomicznych*, [w:] *Wybrane zagadnienia funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw*, red. B. Kaczmarek, TNOiK, Łódź 2010, s. 56.

Tabela 1. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej w latach 2008–2010

Firma/miasto	Branża/sector
ABB Sp. z o.o., Łódź	automatyka przemysłowa
Aflofarm Fabryka Leków Sp. z o.o., Ksawerów	branża farmaceutyczna
AMCOR FLEXIBLES REFLEX Sp. z o.o., Łódź	tworzywa sztuczne i opakowania
BSH Sprzęt Gospodarstwa Domowego Sp. z o.o. Grupa Bosch – Siemens, Łódź	produkcja AGD – suszarki do ubrań
Cebal Tuba Sp. z o.o., Łódź	opakowania polietylenowe
Ceramika Paradyż Sp. z o.o., Opoczno	ceramika
Ceramika Tubądzin II Sp. z o.o., Ozorków	produkcja płytek ceramicznych
Coko-Werk Polska Sp. z o.o., Łódź	wyroby z tworzyw sztucznych do sprzętu AGD i wyposażenia samochodów
Cornette Underwear – Andrzej Możdżeń, Sieradz	branża odzieżowa
Creative Web Sp. z o.o., Ksawerów	włóknina polipropylenowa i konfekcja medyczna
Dakri – Strefa Sp. z o.o., Łódź; Dakri – Bis, Łódź	produkcja piekarnicza
Delia Cosmetics Sp. z o.o., Rzgów	produkcja kosmetyków
Dell Products (Poland) Sp. z o.o., Łódź	IT
Euroglas Polska Sp. z o.o., Ujazd	produkcja szkła
FERAX – IRIL Sp. z o.o., Zduńska Wola	branża tekstylna (dla kobiet i dzieci)
Frigo Logistics Sp. z o.o., Żnin	centra logistyczne dla produktów mrożonych

Źródło: Materiały LSSE, Łódź 2010.

były w Warszawie (1580 tys. m²), na Górnym Śląsku (960 tys. m²) i w Trójmieście (580 tys. m²). Spośród 17 największych miast polskich miast oraz aglomeracji pod względem nasycenia powierzchnią handlową na 1000 mieszkańców Łódź znalazła się na szóstym miejscu po Poznaniu (997), Warszawie (922), Wrocławiu (803), Trójmieście (775) i Krakowie (625), osiągając wskaźnik 613 m² na 1000 osób¹².

Na łódzkim rynku w 2009 roku działa wiele sieci handlowych z kapitałem zagranicznym, głównie niemieckim, francuskim, brytyjskim i portugalskim. W przestrzeni miasta szczególnie widoczne są trzy najliczniejsze sieci handlowe zajmujące się obrotem artykułami codziennego użytku (FMCG) i przemysłowymi: Carrefour, Biedronka i Tesco. Najbardziej zróżnicowaną obecnie sieć handlową ma Carrefour Polska zarządzająca w Łodzi trzema typami sklepów: hipermarketami, supermarketami i sklepami osiedlowymi – łącznie 16 sklepami, oraz firma Tesco Polska mająca 14 sklepów z kategorii hipermarketów i supermarketów. Natomiast portugalska

¹² Rocznik statystyczny woj. łódzkiego 2010, Urząd Marszałkowski, Łódź 2010, s. 37.

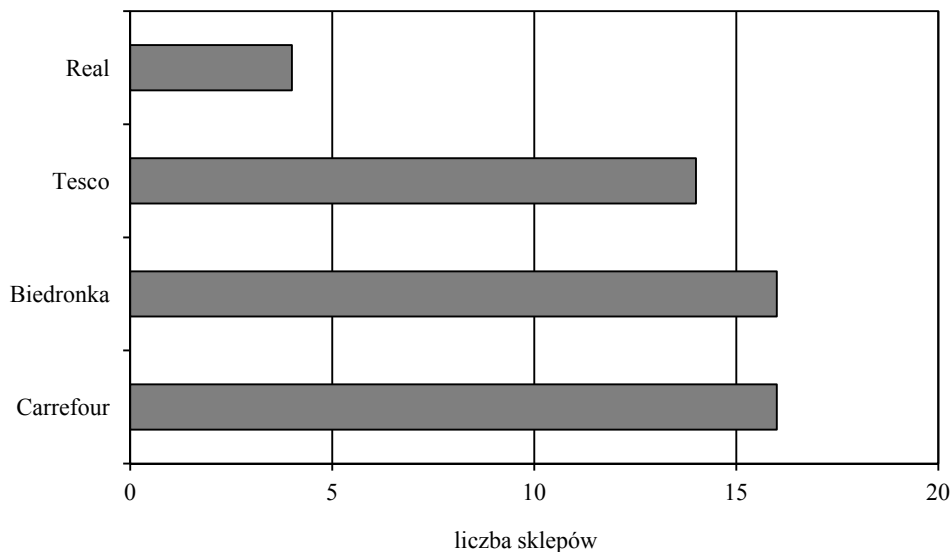
firma Jeronimo Martins dysponuje 16 supermarketami Biedronka. Kapitał niemiecki jest reprezentowany najliczniej przez Metro Group ze sklepami Real.

W Łodzi obecnie jest otwartych pięć nowoczesnych centrów handlowych: Manufaktura (2006 rok), Galeria Łódzka (otwarta w 2002 roku, rozbudowana w roku 2008), CH Tulipan (1999 rok), CH Pasaż Łódzki (2000 rok) i CH M1 (przełom lat 1999 i 2000). Za centrum handlowe uważa się nowoczesny obiekt handlowy o powierzchni wynajmu brutto 5 tys. m², powierzchni handlowej z ponad 10 sklepami, zarządzany przez jeden podmiot.

Największym wielofunkcyjnym kompleksem pozostającym jeszcze w trakcie dokończania jest Manufaktura zajmująca 127 tys. m², w tym 110 tys. m² nowoczesnej powierzchni handlowej. W jednym miejscu jest tu zgrupowanych ponad 300 sklepów, butików, restauracji, kawiarni oraz dwa hipermarkety (Real i Leroy Merlin), 15 sal kinowych (Cinema City z częścią IMAX), trzy muzea, hotel. Centralnym miejscem kompleksu jest rynek (30 tys. m²), otoczony restauracjami, kawiarniami i obiektami o charakterze rozrywkowym.

Największe w Łodzi Centrum Handlowe o nazwie „Port Łódź” ma całkowitą powierzchnię handlową 120 tys. m², w tym ok. 33 tys. m² zajmuje pierwszy w Łodzi i największy w Polsce sklep Ikea, a 7 tys. m² kompleks rekreacyjny. Na terenie Portu mieści się ponad 200 sklepów i punktów usługowych o zróżnicowanej ofercie.

Ważnym nowym elementem w strukturze Łodzi są hipermarkety, czyli „sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie

Rys. 2. Udział sieci handlowych w łódzkim rynku – artykuły codziennego użytku

Źródło: opracowanie własne.

samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, z dużym parkingiem samochodowym”¹³. Ze względu na oferowany asortyment można je podzielić na ogólnoprzemysłowe, których głównym przedmiotem obrotu są produkty tzw. FMCG (Carrefour, Tesco, Real, Kaufland), oraz specjalistyczne oferujące tylko pewną grupę asortymentową, np. sprzęt elektroniczny (Media Markt), sprzęt AGD i RTV (Elektro World), materiały budowlane, tzw. dom i ogród (Castorama, Praktiker, Nomi, Obi, Leroy Merlin).

W Łodzi obecnie funkcjonuje 12 hipermarketów z towarami FMCG, a dojazd samochodem do tychże sklepów zajmuje średnio 20 minut (przy założeniu, że średnia prędkość wynosi 25 km/h).

Urząd Marszałkowski dba głównie o województwo łódzkie i na terenie województwa tworzy sprzyjające warunki i dogodny klimat dla inwestorów zagranicznych. Szlagierową koncepcją inwestycyjną jest Uzdrowisko Uniejów, w skład którego wchodzi lawendowe termy, Instytut Zdrowia Człowieka i Dom Pracy Twórczej. Ponadto Urząd Marszałkowski w Łodzi jest głównym dysponentem środków UE (różne programy operacyjne), z których poprzez specjalne zespoły monitorujące i przyznające środki UE dofinansowuje głównie powiaty, gminy i gospodarkę lokalną (m.in. drogi, szkoły, wodociągi i kanalizację, oczyszczalnie ścieków).

Badania prowadzone przez D. Starzyńską¹⁴ wskazały na podstawowe powody zlokalizowania inwestycji zagranicznych w regionie łódzkim i Łodzi. Ilustruje to tab. 2.

Tabela 2. Powody zlokalizowania inwestycji zagranicznych w regionie łódzkim w opinii badanych przedsiębiorstw

Powody	% odpowiedzi
1. Centralne położenie regionu w Polsce	67,5
2. Tania siła robocza w relacji do innych regionów w Polsce	30,8
3. Korzystny układ komunikacyjny	29,1
4. Tradycje przemysłowe regionu	18,4
5. Bliskość kooperantów	17,9
6. Funkcjonowanie Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej	13,7
7. Przykład innych firm zagranicznych, które zainwestowały w regionie	9,4
8. Udogodnienia zaproponowane przez władze regionu	8,0

Źródło: D. Starzyńska, *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność sektorów gospodarki i przedsiębiorstw kraju goszczącego na przykładzie Polski*, UT – 2008, s. 221. Badania te potwierdzają, że inwestorzy mają dużą wiedzę o regionie, mieście i jego tradycjach i współczesności, ale też i to, że własne inwestycje odgrywają ważną rolę w tworzeniu dobrych warunków i sprzyjającego klimatu do lokowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w regionie łódzkim.

¹³ Za: www.stat.gov.pl, 10.03.2010.

¹⁴ D. Starzyńska, wyd. cyt., s. 221.

5. Zakończenie

1. W Łodzi najwięcej bezpośrednio inwestujących firm pochodzi z Niemiec, ale największą wartość zainwestował kapitał amerykański i francuski.

2. Pierwsze amerykańskie inwestycje w Łodzi dawały Polakom upragnioną coca-colę, dzinsowe spodnie, hamburgery z McDonalds'a i kurczaki z KFC. Dopiero później rozpoczęto inwestycje w przemysł, nowe technologie i centra badawczo-rozwojowe.

3. Dzięki inwestycjom francuskim rozbudowała się w Łodzi sfera usług handlowych, rozrywkowych i hotelowych, a nowoczesne technologie rozbudowywane są w TP SA.

4. Dzięki inwestycjom niemieckim i włoskim w branżę AGD rozwinął się w Łodzi klaster AGD, który przyciąga nowych poddostawców.

5. Centralne położenie miasta w Polsce dało asumpt do rozwoju branży logistycznej, która jest widoczna nie tylko w Łodzi, ale i w całym regionie. Dominują w niej firmy niemieckie i amerykańskie.

6. Dynamika inwestycji w Łodzi wydaje się stabilna i rokująca dalszy ich rozwój.

7. Pomimo dużej liczby szkół wyższych mała liczba inwestorów inwestuje w centra badawczo-rozwojowe.

W porównaniu z łódzkimi tradycjami, o których wspomniano na wstępie, można stwierdzić, że pochodzenie kapitału jest bardziej zróżnicowane niż w XIX wieku i na początku XX wieku. Kapitał niemiecki jest znowu widoczny w mieście, ale nie w tradycyjnym sektorze włókienniczym, tylko w sektorze AGD, usługach, logistyce i innych. Kapitał pochodzący z Francji jest obecnie bardziej znaczący i widoczny niż w XIX wieku. Największą wartość ma kapitał amerykański, którego kiedyś nie było. Nie ma zarejestrowanych firm pochodzących z Izraela, choć nie można wykluczyć, że kapitał żydowski również inwestuje w Łodzi.

Ogólnie można powiedzieć, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne to dobrze wykorzystywana szansa na rozwój Łodzi i województwa.

Literatura

Biernat H., *Istota i znaczenie Specjalnych Stref Ekonomicznych*, [w:] *Wybrane zagadnienia funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw*, red. B. Kaczmarek, TNOiK, Łódź 2010.

Materiały LSSE, Łódź 2010.

Poznański J., *BIZ w regionie łódzkim – wyniki badań empirycznych*, [w:] *Wybrane zagadnienia funkcjonowania współczesnych przedsiębiorstw*, red. B. Kaczmarek, TNOiK, Łódź 2010.

Pytlas S., *Łódzka burżuazja przemysłowa*, Łódź 2005.

Rocznik statystyczny woj. łódzkiego 2010, Urząd Marszałkowski, Łódź 2010.

Starzyńska D., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a konkurencyjność sektorów gospodarki i przedsiębiorstw kraju goszczącego na przykładzie Polski*, UT – 2008.

Statystyka Łodzi 2008 r. – dane i materiały Urzędu Miasta w Łodzi.

Strategia dla Łodzi, materiały wewnętrzne Urzędu Wojewódzkiego w Łodzi.

FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN ŁÓDŹ REGION IN THE LAST YEARS – AN ASSESSMENT OF TENDENCIES AND DIRECTIONS IN INVESTMENTS

Summary: This paper's aim is a description of general tendencies and directions in investment in Łódź and Łódź region during the last few years. The analysis is related to three basic ways of FDI placement: Special Economic District, the council of the city of Łódź, and the council of the mayor of Łódź.

Keywords: foreign investment, direct foreign investments (FDI), investors.